

Yerba Buena и малтийския сокол

Коста Костов

25 май 2007 г., Сан Франциско

Отдавна не чета вече кримки. И не защото съм прочел всичко, а защото вече съм прочел най-доброто – от убийствените пунтове с марка Филип Марлоу на Реймонд Чандлър, през *Хладнокръвно* на Труман Капуоти, което си е направо класика (някои определят това криминале за топ в жанра), та до двадесет и втората книга на Джеймс Хадли Чейс, до която успях да стигна преди да ми писне. За да се оформи топ-листата на най-добрите в занаята, в тази великолепна тройка липсва само едно име и това не е Агата Кристи. Понеже говорим за голяма Литература, демек – Писане, където убийството е най-безинтересното нещо, Голямото писане всъщност е голямата случка, която очакваш да ти се случи, ако уважаваш себе си. Името (имената), които липсват, са Дашиъл Хамет (*Dashiell Hammett*), Сам Спейд (*Sam Spade*) и *Малтийския сокол* (*Maltese falcon*). Защото светът на криминалната литература нямаше да бъде същият без тези емблематични символи, а Сан Франциско щеше да има един ген по-малко слава.

Всъщност искам да ви отворя сетивата за Сан Франциско, които с радостните кръсъци на гларуси и чайки така много ми напомня за родния Бургас. Улиците на този град – *Ellis, Turk, Market Str., Guery, Kearny, Powell* (според мен най-пленителната улица на Фриско!), мостът *Golden Gate*, рибарският кей (*Fishermans wharf*) или фасадите на гей-квартала *Castro*, обрисан със знамената символи на гей-обществото, са едно изтънчено преживяване. В дома на *Post Str. 891* (Сн. 1-3), Дашиъл Хамет е написал своя *Малтийски сокол* (1926-1929) (Сн. 4). А такива събития и личности като Хамет превърнаха още преди смъртта му (1961) великолепната Yerba Buena (хубава морава, поляна – така на испански се е наричал града до средата на XIX век) в легенда и място за поклонение.

Не ме разбирайте криво, Сан Франциско дава още стотици други причини да е свято място. И аз знаех, че искам да видя този град още когато луднах по Карлос Сантана, прекарал детските си години в квартала *Mission*, само на няколко стотин метра зад хотела, в който бях настанен (*Withcomb hotel* на *Market Str.*). Макар същият да живее вече в малкото университетско градче *Barkley*, само на 35 мили от тук, духът на неговата музика се усеща в ритмите и музикалните превъплъщения на уличните музиканти на *Market* и *Powell Str.*, които си изкарват насъщия с талант, какъвто не притежават две трети от прехвалените ни поп-звезди. Тук, в родния си град, живее и големият *Robin Williams*, без когото някои американски филми щяха да запратчат на *Моят приятел слонът*. Достатъчно е да си спомним само великолепната му игра в партньорство с Мат Деймън във филма *Добрият Уил Хънтинг*. Наблизо, в района на залива, са ваканционните убежища на Майкъл Дъглас и Шарън Стоун. Дори нюйоркчанинът Тони Бенет възпя Фриско с прочутата си *I left my heart in San Francisco* и вероятно затова неговият последен албум *Duets* оглавява през май '07 класациите на града за най-продаван албум (*best seller*). После си спомнете великолепните парчета на Ал Жеро (*Al Jarreau*), живял и работил тук в края на 60-те като рехабилитатор на гласните връзки (или пък защо да ви напразям толкова паметта). Ами припомнете си невероятния Стив Маккуин (*Steve McQueen*) и великолепните му каскади по фантастичните улици на Фриско в легендарния филм *Bullet* (няма такива улици просто няма!).

Обичам да се разхождам по барселонската *La Rambla*, за която Съмърсет Моам беше писал, че е най-великолепната улица на света, но ако тя е най-великолепната, то *Market Street* в Сан Франциско е най-чудотската – с десетките просяци (най-мно-

Сн. 1. Най-красивият площад на Powell Str.

Сн. 2. Пленителната Powell Str.

Сн. 3. Chinatown.

зобройните и най-добронамерените просяци, които съм срещал, за които просенето е свободен житейски избор и професия, а не резултат от обществената агресия. По тези улици срещнах най-големите, най-мръсните (няма измислен сапун за тази смърдяща плът) и най-артистичните и велики бели и черни (яко черни!) откачалки на този свят. А Сан Франциско е най-смахнатият и очарователен град, който е изплезил език на останалата част на света и не му пука как изглежда в огледалото. Сякаш нормалитетът на града е затворен в *Алкатраз* (там е лежал и легендарният Ал Капоне) и никога няма да излезе на бял свят. В този град веднага схващаш защо, когато говорим за свобода и свободен избор, веднага и първо се сещаме за Съединените щати. Ела във Фриско и ще ти светне, че винаги си бил затворник в собствената си страна. Това ще ти се случи като земетресение още на първия възъл, при първата откачалка с воня на 300 години свобода, подпряна на 50 етажа стъкло и бетон. Ключовите думи са *свобода на волята*. Свобода да лежиш с дни и месеци на тротоара или свободата да бачкаш и трупаш мангизи, без право на ракиено време и с единственото условие да надебелееш като коледно прасе. После ти теглят бавно ножа, като ти точат паричите за лекарства и пластика, докато ти светне, че онзи на тротоара е бил по-истински доволен от живота, защото е по-малко прецаканият. На този народ някой може и да му е сложил тарикатски примката, но доста хлабаво, защото всеки си шава на воля, без да я затяга и да му пречи на дишането. Ако веднъж видите и непредубедено размислите за всичко това, което ви блъска око, ще схванете, че демокрацията е именно в свободата да бъдеш както богат, така и мизерен мързеливец, който никои не може да накара да работи. Свободата е като гей-знамето пред квартала *Castro* – многоцветна, с всички нюанси на обществото, облечена в гриви и в смокинг, дъвчеща понички, хот-дог или вървите на обувките си. Ето това не може да разбере чалгабегето, което чака държавата да го направи милионер. А тук улиците на Сан Франциско ти избиват от главата всичките соц-нечистотии и се прибираш в хотела пречистен, като след посещение при баба Ванга, лека ѝ пръст.

Ето заради това просветление, което в България няма откъде да ти дойде, градът бавно и неусетно (както при мен) ще се вмъкне в сърцето ви и ще го обсеби.

Тук е и легендарната за града и свързана с всичко дотук кръчма *John's Grill*, на пъпа на Сан Франциско, която е част от магията на този град, в който ти се присква да се върнеш като новобранец при изгора (Сн. 5). Тук манджите са великолепни, а стековете (за тези, които ги ядат!) са като Божията благодат. Всичко е запазено така, както е било по времето, когато писателят е работил като гетектив в бюрото на *Pincerton*, помещавало се във все още запазената сграда на *Market Street*, в която сега е магазинът на *GAP* (Сн. 6).

Иначе не можах да свикна с някои парадокси на Америка – плуващата вода в цукалото, идиотските ватмански гръжки на душа, които всеки път ми създават проблеми с батален характер, миризмата на цигари в хотела и тази в кръчмите, която бих определил като стогодишно шкембе, увито в непрани чорапи. На аерогарата на тръгване бях вече сигурен, че Европа бавно си е отишла от този свят. Тя не би понесла тези мащаби. И уважението именно към житейските мащаби е поставило паметника на Симон Боливар (Сн. 7) пред градската библиотека, на най-величественото място на града – *Civic Center* (Сн. 8). Защото въпросният Боливар не е работил по европейски – предпазливо и на парче, а като е тръгнал от Каракас, е освободил не една, а гузина държави, между които Венецуела, Боливия, Панама, Еквадор, Чили. И ако е останало все още нещо от Европа в този инакомислещ свят, то това е легендата и споменът за Джон Ленън, косметичните гиганти и няколко акорда от последния великолепен албум *Call me irresponsible* на младия британец *Michael Buble* (особено парчетата в него *Lost* и *Everything*), който буквално грабеха пред мен, както глизан грабва каскета на горския.

Много градове са минали пред очите ми, някои останаха винаги там (от Рим, Париж, Ница и Монте Карло до Буенос Айрес, Манила и Монтьрьо), но само няколко са останали в сърцето ми – Бургас, Барселона (моята малка Благодост съм я зачел там)

Сн. 4. Кооперацията, в която се намира апартаментът на Дашиъл Хамет, в който е писан „Малтийския сокол“.

Сн. 5. Салонът, в който си е пиел питието Дашиъл Хамет.

Сн. 6. Запазената сграда на Market Street, в която е работил като гетектив Дашиъл Хамет.

и Копривщица. Натам се е запътила и една малка махала край Троян, където се намира моята 150-годишна къща. Сан Франциско ми показа, че за да не полугеем съвсем, трябва да полугеем поне мъничко, както беше писал Коста Павлов. Така луднах по Фриско (Сн. 9).

А сега се сещам, че май трябваше да пиша за поредната Национална конференция на Американската торакална асоциация (ATS), която всъщност ме докара в Сан Франциско (18–23 май 2007) и стана повод, за да се отплесна и да напиша всичко това (сн. 10). Освен че ми бе оказана честта да бъда поканен от Ричард Лайт (*Richard Light, USA*) и Робърт Дейвис (*Robert Davis, UK*) на официалната вечеря с двадесет и петте топ-пулмолози, дадена от работната група по плеврални болести към ATS, успях да се срещна и да разговарям за бъдещите планове на БДББ с водещи специалисти в света като Правийн Матур (*Praveen*

Mathur, Indiana), Гари Лиу (Garry Lee, UK), Стивън Айдел (Steven Idell, Texas), някои от които, надявам се, ще имаме възможност да посрещнем и в България. Ето акцентите от конгреса на ATS, които бих извел (все пак това списание не е туристически справочник):

- Както мисля в последно време, големите неща се случват в интервенционната пулмология, а останалите жанрове ѝ дишат прахта. Тук акцентите са доусъвършенстване на EBUS, бидименсионална навигационна бронхоскопия и комбинирано използване на двата метода, т.нар. *narrow band imaging* техника, с предимствата ѝ пред автофлуоресцентната бронхоскопия в ранната диагноза на белодробния карцином. Радостно за нас, европейците, е, че в тези иновации водеща е европейската школа в Хайделберг, където работят факирите Хайнрих Бекер (*Heinrich Becker*) и Феликс Херт (*Felix Herth*). Последният беше и поканен лектор. Надявам се личното ми познатство с двамата да е достатъчна предпоставка, за да приемат поканата ми за гостуване на наш форум в бъдеще. Интересни бяха данните, показващи първите опити за интралуминален белодробен байпас (поставяне на стент между хиперинфлационната зона и запазеня паренхим) при болни с тежък емфизем, което е модификация на методите за поставянето на интраbronхиални клапи. Първоначалните резултати са обнадеждаващи.
- Интересни иновации в навлизане на рентгенологичната диагностична апаратура в помощ на белия дроб. Усъвършенстването на MRI и използването му в динамичната оценка на белодробната функция (по време на дихателни маньоври), водещо до зонална оценка, което не може да стане само с наличната функционална апаратура. Извършването на MRI едновременно с маньовъра FVC дава представа както за ФЕО, в избрана зона, така и за дифузията на газовете, както и за отношението V/Q в същата зона.
- Прецизиране на лечебните тактики при интерстициални белодробни фибрози, грануломатози и по-специално – при саркоидоза, което става възможно именно с подобренията в инвазивната диагноза. За саркоидозата изпъкнаха тенденциите за активно лечение при липса на спонтанно подобрение в рамките на 3-12 месеца и по-агресивно диагностично търсене на системно засягане. Началните дози са по-ниски от препоръчаните досега и са около 20-40 mg *prednisolon* с постепенното снижение до 10 mg.
- Търсене на нови биомаркери за диагноза, терапевтична оценка и проследяване на ХОББ. Има вече някои предварителни данни от провежданото международно проучване ECLIPSE, в което участват и два български центъра (Белодробната клиника на Военномедицинска академия и клиниката в Медицински университет – Плевен), и тези данни сочат като най-надеждни маркери РаО₂, С-реактивния протеин, неутрофилите и алвеоларните макрофаги в храчките на болните

Сн. 7. Паметникът на Симон Боливар.

Сн. 8. Civic Center.

Сн. 9. Поглед към Сан Франциско.

Сн. 10. Moscone Convention center, място на провеждане на конгреса на ATS.

(лекция на Л. Франчиози, един от членовете на експертния съвет на проучването).

- Търсене на нови и усъвършенстване на известни досега методи за ранна диагноза на белодробния рак. В този смисъл са и надеждите за навлизането на PET и MRI в този ранен процес. Докладваха се разработени варианти на MRI с диференцирани данни при бенцизени и малигнени процеси.
- Все още не съвсем убедителни резултати от белодробна трансплантация (50% смъртност за 5 години), които правят необходимо още по-детайлното прецизиране на реципиентите и по-ранното им насочване за трансплантация – още при покачване на *BODE index* над 5, при болни с кистична фиброза с падане на ФЕО₁ под 30%, а при идиопатична белодробна фиброза и неспецифична интерстициална пневмония – веднага след поставяне на диагнозата.
- Данни за най-ефективно лечение до момента на IPF с кортикостероиди, комбинирани с *N-acetylcystein*, и липса на доказателства за ефект на групи опитвани медикаменти като γ -*interferone* и *bosentan*.
- Все повече налагащи се тенденции за по-кратко лечение на леки форми на пневмония, придобити в обществото – от 5, дори до 3 дни.
- Утвърждаваща се тенденция за задължително провеждане на адювантна терапия на II и III стадий NSCLC и липсата на достатъчно доказателства засега за ползата от нео-адювантната терапия.